

Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.

Ved Forordn. 11te Mai 1775 om akademisk Examen, § 11—13, jvfr. Skoleforordn. 11 Mai 1775 § 3, og senere ved Universitetets Fundats af 7de Mai 1788 IV. § 23 befaledebes Opretelsen af en Examen for Skolelærere, som Alle skulde være forbundne til at underkaste sig, der ønskede at befordres til Rektorer og Konrektorer ved de offentlige Skoler i Danmark og Norge. Det Indhold af denne Examen, som fastsattes ved Universitetetsfundatsen, bestemtes nærmere ved Anordn. af 24de Oktober 1818. Den dermed oprettede Examen fandtes imidlertid efterhaanden i flere Henseender mindre hensigtsvarende, og den til denne Examen knyttede udelukkende Afgang til overordnede Lærerposter ved de lærde Skoler ikke længere stemmende med de Reformers, der vare foretagne i det lærde Skolevæsen ved Optagelse af nye Læresag og udvidet Underviisning i andre Forordn. af 2den Febr. 1849 aabnede derfor — ved Siden af at give nye Regler for Skolelærer-Examen — i sin § 15 Afgang til Overlærerembeder ved de Skoler, hvor der var mere end een Overlærer, ogsaa for dem, der have underkastet sig den polytekniske Examen i en af dens to Former med bedste eller næstbedste Karakter eller med visse nærmere Bestemmelser Magisterkonferents. Den her givne udvidede Afgang til de høiere Lærerposter ved de lærde Skoler fulgtes allerede i 1855 af den Regel, at indtil Fjerdedelen af Overlærerembederne kunde tildeles saadanne Lærere, der vel ei have underkastet sig nogen af de befalede Prover for overordnede Lærere ved de lærde Skoler, men som Adjunkter under længere Tjenestetid have vist fortrinlig Dygtighed og Iver. Tillige bestemtes, at Afgangen til Adjunktembeder ikke skulde være bunden ved nogen bestemt Examen.

For Tiden er altsaa Tilstanden denne: Afgangen til samtlige Rektorer og til i det Mindste een Overlærerplads ved hver Skole er forbeholdt de philologiske Kandidater alene; men er der flere Overlærerpladser ved en Skole, kunne ogsaa de, der have underkastet sig polyteknisk Examen eller i visse Tilfælde Magisterkonferents, komme i Betragtning, og desuden Adjunkter, der have vist særlig Dygtighed, dog kun i Alt til en Fjerdedel af Overlærerpladserne. Til at blive Adjunkt kræves ingen bestemt Examen.

Allerede forend Loven af 1ste April 1871 traadte i Kraft, havde disse Regler jævnlig vist sig generende ved Besættelsen af de høiere Lærerposter i de lærde Skoler, og det blev navnlig i mange Tilfælde ikke muligt at vælge de dygtigste Adjunkter til Overlærere, eller paa passende Maade

lade de Sag, hvis Betydning som Følge af Videnskabens Udvikling er voget, i Skolerne repræsentere ved Overlærere. Ved Loven af 1ste April er de klassiske Sprogstilling i de lærde Skoler bleven en ganske anden end før, og ved Siden af den sproglig-historiske Retning er anerkjendt som ligeberettiget en mathematisk-naturvidenskabelig, om hvilken det endogsaa forudsattes, at den i nogle Skoler kan være den eneherstende. Paa Grund heraf saavel som paa Grund af den større Vægt, der nu lægges paa de nyere Sprog og de matematiske Videnskaber, der ikke have deres rette Repræsentanter i de klassisk dannede Philologer, kan det ikke være rigtigt at opretholde de nuværende indskrænkede Bestemmelser med Hensyn til de høiere Lærerpостers Besættelse.

Paa den anden Side er det ogsaa anset for betænkeligt ganske at ophæve enhver Bestemmelse om Afgangen til de høiere Lærerposter ved de lærde Skoler, hvorfor omstaaende Lovforslag indeholder saadanne Regler, som skjønes at være passende til de forandrede Forhold, som ere indtraadte ved Loven af 1ste April 1871. Disse Regler ere dog ikke gjorte ubetinget bindende for Administrationen, da der til en vis Tid let kan være personlige og andre Forhold tilstede, der gjør en midlertidig Afvigelse ønskelig, og den Sikkerhed, slige Regler kunne yde dem, der ville forberede sig til det lærde Skolevæsens Tjeneste, ikke væsentlig derved forringes, og en Afvigelse til den ene Side paa en vis Tid vil opveies af en Afvigelse til den anden Side paa en anden Tid.

Med Hensyn til de enkelte Paragrapher bemærkes, at

§ 1

kun nævner dem, der efter Vidnesbyrd om deres Uddannelse i den ene eller den anden af de to Retninger, maa antages med størst Sandsynlighed at egne sig til Rektorerne og Flertallet af Overlærerpladserne. Det er en Selvfølge, at man, hvoren Skole har begge Retninger efter Lov af 1ste April 1871, maa kunne vælge frit mellem Repræsentanterne for begge Retninger, den, der ved Siden af at besidde Lærerdygtighed maa anses for bedst egnet til at styre en Skole, og at Skoler, der kun have en Retning, bør have Rektor af samme Retning, naar Omstændighederne nogenlunde tilstede det. Skoler, der, som Konne høiere Realskole, afslutte med, hvad der svarer til fjerde Klasse's Hovedexamen, ville i Regelen bedst være tjente med Rektorer, der ere Philologer.